

afslutning, kommenterer hun undskyldende: »Der er så meget andet, der skal passes«. Passivkonstruktionen løfter ansvaret for valg af opgaver af Mylius Erichsens skuldre. Han forsøgte jo blot at løse dem, der var.

Axel Kjær Sørensen

KARL MOLIN: Omstridd neutralitet. Experternas kritik av svensk utrikespolitik 1948-1950. Stockholm, Tiden 1991. Ill., 109 sider, SEK 150.-.

Karl Molin, der er docent ved Historisk Institut på universitetet i Stockholm, har begået en bemærkelsesværdig letlæst men fagligt absolut vægtig bog. Hans bog er samtidig det første synlige resultat af den omfattende udforskning af svensk neutralitetspolitik, dens udformning og implikationer i årene under den kolde krig, der gennemføres i Sverige netop i disse år.

»Omstridd neutralitet« er ikke et oversigtsværk om Sveriges udenrigspolitik i årene 1948-50 – og gør heller ikke krav på at være det. Molin koncentrerer sig derimod om to aspekter, som – han mener – tidligere er blevet overset. Det ene er selve forholdet mellem embedsmændene og den politiske ledelse. Det andet er de indenrigspolitiske faktoreres betydning for den førte udenrigspolitik, her eksemplificeret ved den svenske regerings initiativ til forhandlinger om et skandinavisk forsvarsforbund i 1948.

Forfatteren sandsynliggør, at det var tendenserne i den svenske opinionsudvikling, der var afgørende, da den svenske regering i påsken 1948 forlod den traditionelle neutralitetspolitik til fordel for den tilsyneladende håbløse plan om et skandinavisk forsvarsforbund. Derved lægger han afstand til og perspektiverer den traditionelle opfattelse, der har været, at svenskerne ændrede politik på grund af nervøsiteten for den stigende vestorientering i norsk udenrigspolitik.

Selv om dette ikke var klart set i skandinavisk frøperspektiv, forstod Foreign Offices' Northern Department udmærket de svenske motiver. Etherington-Smith anfører således i et minute den 19. juni 1948 (FO 371/71445) foruden den voksende svenske uro for Norges vestorientering netop hensynet til den indre opinion: med et øje til valget ville den svenske regering »create the impression«, at den var »anxious for Scandinavian military cooperation, but were unable to make progress owing to the obstructive attitude of their neighbours«.

Særlig interessant er Molins analyse af embedsmændenes og eksperternes betydning for og indflydelse på den politiske beslutningsproces. Gennem udnyttelse af bl.a. de vigtigste aktørers dagbøger og private arkiver viser Molin, hvordan der efterhånden blev opbygget en modstand i ekspertmiljøet mod den svenske udenrigsminister Östen Undéns neutralitetslinje. Denne uvilje blev almindeligvis – men efterhånden ikke nødvendigvis – fremført i uofficielle fora. Eksempelvis polemiserede den tidligere kabinetssekretær i udenrigsministeriet, i 1948-49 ambassadør i New York, Erik Bohemann med fremtrædende erhvervsfolk, journalister og udenlandske diplomater, mens den svenske forsvarsstab, med den svenske armés øverstbefalende Helge Jung i spidsen, bevidst udviklede dystre militærstrategiske scenarier, der beskrev hvilke forfærdelige konsekvenser, en fastholdelse af den officielle neutralitetslinje ville få for Sverige.

Denne manglende overensstemmelse mellem embedsmændene og den politiske ledelse kan ses som et element i den kamp mellem den socialdemokratiske

regeringsmagt og det borgerlige bureaukrati, der havde stået på siden socialdemokratiets magtovertagelse i 1932. Molin vælger imidlertid at tolke det som en konfrontation mellem konkurrerende og modstridende holdninger til, hvad der var de statslige tjenestemænds egentlige opgave: at tjene »sagen«, dvs. at opfylde det samfundsmål, som deres organisation var skabt for at virkeliggøre, at tjene »staten«, eller at være loyal over for den politisk valgte minister og den politik, han stod for. Ikke overraskende viser Molin, at netop sidstnævnte grundholdning var udpræget hos Undén og i hele det socialdemokratiske regeringsparti. Konflikten mellem embedsmandskorpset og det regeringsbærende socialdemokrati var latent navnlig inden for udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Den tidligere svenske udenrigsminister Rickard Sandler havde således kunnet konstatere, at bortset fra »vaktmästaren« var der ikke andre end ham, der stemte socialdemokratisk blandt personalet i udenrigsministeriet. Og mønsteret var præcis det samme i forsvarsministeriet og forsvarsstaben.

Med Molins bog har vi fået et vigtigt korrektiv til de allerede kendte værker om de nordiske forsvarsforbundsforhandlinger 1948-49, blandt hvilke navnlig Kersti Blidbergs »Just good friends. Nordic Social Democracy and Security Policy 1945-1950«, Oslo 1987, bør fremhæves. Samtidig giver Molin en grundig analyse af embedsmænds legale og illegale handlingsstrategier, når deres personlige overbevisning divergerer fra den politik, de er ansat til at føre ud i livet.

Jens J.K. Gregersen